KUŹNIA W DOLSKU -"Wirtualny skansen przy drodze"

Kuźnia w Dolsku wybudowana została w 1781 roku, związana pierwotnie z miejscowym majątkiem. Budynek wzniesiony w konstrukcji ryglowej, kilkakrotnie remontowany i częściowo przemurowany, zrekonstruowany w 2010 roku po katastrofie budowlanej. Jest to unikatowy przykład XVIII-wiecznej, wiejskiej kuźni podcieniowej, wzniesionej w tradycyjnej konstrukcji ryglowej (szachulcowej).

Obiekt wpisany do rejestru zabytków: nr A-422 / 1955 r.

Poniższe wideo "Kuźnia w Dolsku" wykorzystuje zewnętrzny serwis Youtube.

Lokalizacja
Dolsk nr 22, gm. Dębno, pow. myśliborski

Kuźnia usytuowana jest pośrodku wsi, jako budynek wolnostojący, posadowiony na południowym obrzeżu nawsia, przy skrzyżowaniu głównych dróg wiejskich. Od strony ściany północnej, (przy której usytuowane było palenisko) rozciąga się niezabudowana przestrzeń (ze względu na ryzyko pożaru), a od południa znajduje się niewielka zagroda, najprawdopodobniej należąca do kowala.

Historia
Budynek powstał w 1781 roku, co dokumentuje datownik umieszczony na belce nadproża drzwi głównych. Wzniesiony w konstrukcji ryglowej z glinianym (strychułowym) wypełnieniem kwater, z czasem został w części przemurowany cegłą oraz kamieniem polnym. Początkowo stanowił własność tutejszego majątku należącego do von Luedersa, później rodziny von Tresckow. W 1 połowie XIX wieku, po przeprowadzeniu separacji gruntów, wszedł w skład gminy wiejskiej, a jej właścicielami były rodziny Schleusener, następnie Helterhoffów. W okresie międzywojnia funkcjonował tutaj warsztat kowalsko-ślusarski.

Po 1945 roku kuźnia została przejęta przez Gminę Dębno, ale nie pełniła pierwotnej funkcji. Nieużytkowany i niezabezpieczony budynek uległ systematycznej destrukcji i groził zawaleniem. W latach 50. XX wieku, po doraźnym remoncie konstrukcji i usunięciu paleniska i komina, użytkowany jako magazyn i kurnik. W 2009 roku doszło do katastrofy budowlanej i zawalenia części obiektu. W 2010 roku kuźnia została pieczołowicie zrekonstruowana, w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich.

Opis
Kuźnia w Dolsku jest parterowym, jednownętrzowym budynkiem założonym na prostokątnym rzucie, z podcieniem szczytowym (słupowym) od zachodu (od strony drogi). Niewielką, prostopadłościenną bryłę przekrywa dach dwuspadowy z dachówką karpiówką. Frontowa ściana szczytowa (zachodnia) oraz boczna ściana południowa zachowały konstrukcję ryglową ze strychułowym wypełnieniem kwater, otynkowanych i pobielonych. Ściana północna oraz wschodnia (tylna) wymurowane są w znacznej części z cegły i kamienia. Trójkątne szczyty, wykonane w konstrukcji szkieletowej, zostały odeskowane z listwami przesłaniającymi styki desek. Frontowy podcień tworzy pięć słupów, posadowionych na kamieniach polnych, od góry spiętych belką oczepową i wzmocnionych mieczami. Deskę okapową, u podstawy szczytu, podpierają wsporniki (wmontowane w płaszczyzny czołowe słupów) o faliście wyciętej krawędzi dolnej. Wszystkie połączenia ciesielskie są kołkowane.
Do wnętrza prowadzą drzwi umieszczone w ścianie podcieniowej - jednoskrzydłowe deskowe, zamontowane na zawiasach pasowych. Na belce nadproża wyryto datę „1781”, poprzedzoną gmerkiem (kowalskie cęgi), a całość inskrypcji ujęto owalnym obramieniem.

Wnętrze doświetlone niewielkimi oknami, przekrywa 6 belek stropowych (pierwotnie strop belkowo – gliniany z dylową powałą). Oryginalne wyposażenie kuźni (palenisko z okapem, kowadło, naczynie z wodą do hartowania żelaza, miech, narzędzia kowala) nie zachowało się, jednakże współcześnie zostało w części zrekonstruowane - w formie ekspozycji muzealnej narzędzi kowalskich i techniki wiejskiej.

Fotogrametria
Poniższa prezentacja "Model 3D - Kuźnia w Dolsku" w technologii rzeczywistości wirtualnej i rozszerzonej wykorzystuje zewnętrzny serwis Sketchfab i ma rozmiar około 310MB.

Dolsk - kuźnia podcieniowa by **Biuro Dokumentacji Zabytków w Szczecinie** on **Sketchfab**

Czytaj więcej:
https://www.skansenprzydrodze.pl/dolsk

Opracowanie tekstu:
Waldemar Witek, Kamila Wójcik, starszy kustosz BDZ, maj 2021
Opracowanie modelu cyfrowego, ilustracji i filmów:
Krzysztof Tymbarski, kustosz BDZ, maj 2021